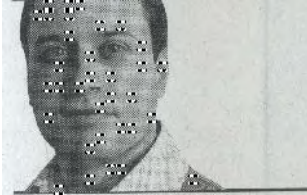

Igor Masten, EF

Prekletstvo sistemsko pomembne banke

Včeraj je časnik *Finance* objavil ključne poudarke javno dostopne vladne strategije upravljanja državnega deleža v NLB. Po njihovem poročanju vlada NLB pripisuje »sistemski pomen«, zato mora ostati v večinski domači lasti. V strokovnih podlagah strategije je navedeno, da je večinsko lastništvo največjih bank nacionalnega pomena, saj to zagotavlja fleksibilnejšo posojilno politiko glede na potrebe gospodarstva in večjo stabilnost obsega posojil. Iz tega je mogoče sklepati, da nekateri »sistemski pomen« povezujejo z alokacijo kreditov v gospodarstvu. Če je banka velika in s tem sistemsko, potem bo izvajala posojilno aktivnost bolje, če je v večinski domači lasti.

Po drugi strani pa vladna strategija tudi pravi, da je ob sistemskem pomenu NLB večinsko domače lastništvo ključni vzvod za upravljanje stabilnosti celotnega slovenskega finančnega sistema. Torej je govora o »sistemskem pomenu« z vidika finančne stabilnosti. S tem v zvezi *Finance* navajajo, da to slednje vlada utemeljuje s sedaj že dolgo časa prisotnim argumentom, da bi večinsko tuje lastništvo pomenilo prenos pristojnosti nadzora na neko tujo centralno banko, ta bi lahko nadzorovala slabo, posledice finančnih težav sistemsko pomembne banke pa bi nosili samo Slovenci. Domnevam, da zato, ker bi vračilo bančnih vlog prebivalstva morala kriti samo slovenska država.

Če sem včasih mislil, da sem vsaj približno razumel pojem »sistemsko pomembne« banke, moram priznati, da ga sedaj nič več ne. Vzemimo najprej sistemsko pomembno banko z vidika alokacije kreditov. Dvomim, da bi mi kdo močno nasprotoval, če bi vam dejal, da je problem s tujimi bankami, da prenehajo kreditirati gospodarstvo, ko nastopijo težave. Usmerijo se na poslovanje doma ali tja celo preusmerijo vire od drugod. Verjetno zaradi neke vrste nacionalnega interesa. To je danes že skoraj splošno sprejeti pogled. Zmanjšanje kreditne aktivnosti bank v tuji lasti se splošno povezuje s slabo gospodarsko sliko v baltskih državah, na Hrvaškem, v Bolgariji in še kje. Ker praktično vsak dan berem o mojih neoliberalnih zmotah, bi takemu razmišljanju še sam pritrnil. Težava

mojega razumevanja se je pojavila pretekli teden, ko sem videl novo izdajo revije *Economic Policy*. Vsebuje članek italijanskih raziskovalcev, ki so v precep vzeli delovanje mednarodnih bančnih skupin v EU27 v zadnjih 10 letih. Njihovi rezultati kažejo, da je ravno kreditna aktivnost medbančnih bančnih skupin tista, ki zagotavlja večjo stabilnost kreditiranja gospodarstva takrat, ko so posamezne države v neugodnih ekonomskih razmerah. To odraža delovanje tako imenovanega notranjega trga kapitala, torej finančnih virov iz ostalih članic bančne skupine. Rezultat je v bistvu logičen. Bančništvo na drobno je geografsko lokalizirana dejavnost. Obstoj mednarodnih bančnih skupin, z mrežo lokalnih podružnic je tako način, kako lahko mednarodna finančna integracija učinkuje na področju bančništva na drobno in s tem zagotavlja večjo sposobnost odzivanja na lokalne šoke.

Avtorji raziskave gredo še naprej in analizirajo razmere v času zadnje finančne krize. Ta je bila sistemsko, torej je prizadela finančne sisteme celotne EU27. Tu se pokaže, da mednarodne bančne skupine znotraj držav članic EMU po pričakovanih v primerjavi z domačimi bankami niso nudile bistveno drugačne dinamike posojanja. So pa to nudile članicah EU brez evra, med katerimi so vse od krize najhujše prizadete države vzhodne Evrope. V nasprotju s splošnim prepričanjem bank v tuji lasti torej ne gre kriviti za večji kreditni krč. Velja kvečjemu nasprotno.

Dejstvo je, da ima vsaka mednarodna bančna skupina svojo mater, ki je banka v domači lasti. Logično nekonsistentno bi torej bilo iz teh rezultatov trditi, da je večinsko tuje lastništvo sistemsko pomembnih bank tisto, ki zagotavlja boljšo alokacijo kreditov. Ne nazadnje imamo danes primer avstrijskega Hypa, kjer delovanje preiskovalnih organov opozarja na veliko verjetnost sistematične koruptivne alokacije kreditov, ne glede na ugledno zahodnoevropsko poreklo. Vendar je enako uprašljivo trditi, da boljše alokacijo posojil zagotavlja večinsko domače lastništvo bank.

Pri mojem nerazumevanju pojma sistemsko pomembne banke lahko nadaljujemo z vidikom finančne stabilnosti. Včasih sem mislil, da

morajo biti sistemsko pomembne banke deležne posebne pozornosti, ker njihov morebiten propad povzroči krizo celotnega finančnega sistema. Po tem merilu je bila banka Lehman Brothers definitivno globalno sistemskega pomena. In sem potem vedno bral o tem, kako zmanjšati katastrofalnost te sistemskosti. Iz zgodovine ZDA tako poznamo Glass-Steagallov zakon, ki je po finančni krizi 1929–33 močno omejeval možnost nastanka sistemsko pomembnih bank. Ta »To-big-to-fail is to big« doktrina se je oživila v sedanji krizi. Vendar svet ni šel v razbijanje prevelikih bank. Z izjemo ukrepov evropske komisije proti bankam prejemnicam državne pomoči, se je dogajalo kvečjemu nasprotno. S prevzemanjem propadlih bank so nastali še večji kolosi na obeh straneh Atlantika.

Skladno s tem sledimo razpravi o oblikovanju mehanizmov oblikovanja mehanizmov varovanja pred katastrofalnimi učinki propadov sistemsko pomembnih bank. Lep primer je, na primer, odločitev švicarskih pristojnih organov, da njihovih sistemsko pomembnih bank UBS in Credit Suisse ne bodo omejili, temveč bodo zahtevali izjemno visoke stopnje kapitalske ustreznosti, ki bo zagotavljal, da težave ene izmed njiju ne bodo imele uničujočih posledic za celoten sistem.

Nič od tega ne zasledim v vladni strategiji o NLB. Nič o tem, da bi država prek večinske lastnine, npr. NLB razdelila na dve banki. Nič tudi o tem, da se bo večinska lastnina koristila »po švicarsko«, torej za zagotoviti toliko kapitala, da njena sistemskost ne bo več ogrožala drugih bank v krizi. Bolj se čuti želja dobiti večinsko lastništvo za čim manj denarja. Očitno je moje razumevanje sistemskega pomena NLB napačno, pravi pomen pa drugje.

Razumem argument, da bomo morali slovenski davkoplačevalci kriti stroške jamstva za bančne vloge, če nesposobni tuji regulatorji spregledajo, da sistemsko pomembna banka drvi v izgubo. Potem pa se spomnim zadnje finančne krize in vidim, kaj vse so države po svetu, vključno s Slovenijo, počele za reševanje bank. Največja globalna finančna kriza po 2. svetovni vojni, ogromni stroški za reševanje bank, in niti cent, potrošen za kritje

jamstva bančnih vlog. Pri nas imamo mnogo tujih bank, skupno dosegaajo velikost »sistemskega pomena«, njihove matere so bile brez izjeme v težavah, pa vseeno nihče ne razmišlja, da bi jih večinsko poslovenil. Sprašujem se, komu je en list, niti ne drevo, tako zakril pogled na gozd?!

Ob vsem napisanem pojma sistemskega pomena banke še vedno ne razumem. Vidim pa, da si lahko ta pojem še tako trudimo napačno pojmovati, nobena od ponujenih razlag ne utemeljuje niti domačega niti tujega večinskega lastništva. Glede oblike večinskega lastništva je stvar bistveno enostavnejša. Premoženja nihče ne prodaja, če zna z njim upravljati, in bolje je, da ga proda, če tega ne zna. Vendar to ni problem državne sistemsko pomembne banke. Njena sistemskost postane za banko samo problem takrat, ko si država kot lastniški skupni imenovalec zasebnih interesov politikov z omejenim mandatom ne uspe razčistiti pojmov uspešnega upravljanja. Ideja o prodaji sistemsko pomembne banke tujcem služi tako zgolj kot idejno ogledalo, ki odseva našo grdo podobo. Do dejanske prodaje tako ali tako ne more priti, saj so vsi deležniki banke z močjo odločanja vedno prepričani, da z njo znajo dobro upravljati. Če pa bi že kdo sprevidel drugače, bi bila prodaja tujcem dejanje obupa, saj bi obstajale boljše rešitve.

Sistemsko pomembna banka v državni lasti je tako neizogibno prekleto. Je kot vaška sirota, ki brez osnovne družine (lastnika) zraste v krasotico. S tem postane sistemsko pomembna, saj se vsakdo želi postavljati z njo na vaškem trgu. Hvaležna za podporo, ki ji jo je vaška skupnost z vaškimi političnimi veljaki na čelu nudila pri odraščanju, želi biti všečna vsem občudovalcem. Ampak saj veste, kako je z zlobnimi jeziki na vasi. Kljub dobri namenom na koncu vsi pravijo, da je ... no, saj veste kaj. Snubcem ostanejo druge izbire, naša lepota pa se postara sama.

Avtor izjavlja, da za svoje pisanje ne prejema plačil političnih strank, lobistov ali interesnih skupin. Avtor je zastopnik [mali delničarjev](#) v NS NLB. Stališča, predstavljena v članku, ne predstavljajo stališč NS NLB.